

Koulutuspoliittinen ohjelma

Hyväksytty Helsingin liittokokouksessa 1.-2.12.2007

1. JOHDANTO

Koulutuspolitiikan keskipisteeksi Keskustan Opiskelijaliitto nostaa ihmisen, joka kasvaa ja kehittyy sivistisyhteiskunnassa. Tärkeimpänä opiskelua innostavana tekijänä on motivaatio opiskeltavaan asiaan sekä sijoittuminen työelämään mielenkiintoisessa sekä koulutusta vastaavassa ammatissa.

Keskustan Opiskelijaliiton koulutuspoliittisia kärkitavoitteita vuonna 2008 ovat ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen arvostuksen nostaminen, yliopistojen rahoitus sekä opinto-ohjauksen laadun ja resurssien parantaminen.

Suomen menestyminen perustuu vahvaan osaamiseen, joka näkyy myös maamme sijoittumisena kärkijoukkoon kansainvälisessä koulutusvertailussa. Tämän turvaamiseksi koulutusjärjestelmämme täytyy olla vahva ja kilpailukykyinen. Opiskelijat ovat vastuussa Suomen menestymisestä tulevaisuudessa. Tämän vuoksi opiskelijoille tulee turvata riittävät edellytykset opiskeluun.

Suomalaisen koulutusjärjestelmän tulee rakentua vahvasti tasa-arvon periaatteiden varaan. Koulutuksessa on otettava huomioon erityisryhmien tarpeet. Koulutuksen tulee säilyä kaikille maksuttomana.

Suomen kaikki alueet halutaan nähdä tasa-arvoisina ja yhtä arvokkaina asuinpaikkoina. Ihmisen ja ympäristön hyvinvoinnin vuoksi Suomen eri osia on kehitettävä tasapuolisesti ja koulutuksen tulee jakautua alueellisesti kestävällä tavalla.

Yhteiskuntaamme ja sen menestymistä uhkaa tulevaisuudessa työvoimapula. Maamme väestö ikääntyy ja vähenee. Uussuomalaisten määrä kasvaa, ja kynnystä työllistää myös heitä tulisi madaltaa aktiivisesti, ja heidän osaamisensa on hyödynnettävä tehokkaasti. Haasteisiin pitää pystyä vastaamaan erilaiset lähtökohdat huomioivalla koulutus- ja sosiaalipolitiikalla kaikissa koulutuksen eri osavaiheissa. Muunto- ja oppisopimuskoulutus sekä täydennyskoulutus tulee nähdä yhtenä työvoimapolitiikan osa-alueena. Näiden ja aikuiskoulutuksen avulla voidaan osaavaa työvoimaa kohdistaa sitä tarvitseville aloille.

Suomi tarvitsee työpaikkojen luomiseksi enemmän yrittäjiä. Yrittäjyyteen tulee edistää järjestämällä opiskelijoille enemmän mahdollisuuksia yrittäjyysvalmiuksien oppimiseen kaikilla koulutusaloilla ja asteilla. Yrittäjyyttä tulee tukea käytännön toimenpiteillä.

Koulutusjärjestelmäämme ohjattujen resurssien tulee olla tasapainossa tavoitteiden kanssa. Laadukkaaseen oppimiseen sekä opetukseen panostaminen on yhteiskunnalle tuottava sijoitus. Eri koulutusasteiden on muodostettava looginen kokonaisuus, jossa aikaisemmin opittua pystytään hyödyntämään myöhemmässä koulutuksessa.

Aikuisopiskelijoiden ja oppisopimuksilla koulutuksensa saavien nuorien taloudellisen tukemisen peruslähtökohtana on luoda mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen, itsensä sivistämiseen ja työelämävalmiuksien kehittämiseen. Onnistunut aikuis- ja oppisopimuskoulutus hyödyttää yhteiskuntaa tarjoamalla osaavaa ja laadukasta työvoimaa työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin.

2. TOINEN ASTE

Toisen asteen koulutus sisältää lukiokoulutuksen sekä ammatillisen perus- ja täydennyskoulutuksen. Lukiokoulutusta on vahvistettava yleissivistävänä ja jatko-opintoihin valmistavana koulutusmuotona. Ammatillista koulutusta taas on kehitettävä työelämän tarpeita ajatellen. Toisen asteen koulutuksen on annettava laadukkaat edellytykset opintojen jatkamiseen, ammattitutkinnon osalta työllistymiseen sekä vastattava työvoimatarvetta.

Opiskelijan oikeutta yksilölliseen opinto-ohjelmaan on tuettava siten, että se antaa mahdollisuuden sekä ammatillisiin opintoihin että yleissivistävään lukio-opetukseen. Esimerkkinä tästä on ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon yhdistävä kaksoistutkinto. Kuitenkin jo toisella asteella on hahmotettava eri koulutusmuotojen tavoitteelliset ja lähtökohtaiset erot.

Peruskoulun päättävistä nuorista huomattava osa jää kokonaan koulutusjärjestelmämme ulkopuolelle. Samoin monet keskeyttävät opintonsa jo ensimmäisen lukuvuoden aikana. Tämä aiheuttaa nuorille merkittävän syrjäytymisriskin. Syrjäytymisen vaikutukset ihmiseen ja sitä kautta kansantalouteemme ovat merkittävät. Syrjäytymisen ennalta ehkäisemiseen on löydettävä täsmäkeinoja, kuten opinto-ohjauksen laadun ja määrän lisääminen sekä oppisopimuskoulutus, jotka auttavat nuoria pääsemään paremmin työelämään mukaan. Toinen keino ovat erilaiset työpajat, jotka onnistuessaan motivoivat oppimishalutonta nuorta.

Opinto-ohjausta on tehostettava myös lukiossa sekä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Näin parannetaan opiskelijan mahdollisuutta tehdä harkittuja valintoja muun muassa tulevan koulutuksensa suhteen sekä pystytään kiinnittämään huomiota opiskelussa ilmeneviin ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Tähän on myös kohdistettava lisäresursseja, kuten lisää rahaa opinto-ohjaajien palkkaamiseen ja koulutukseen. Myös erityisopetukseen on kiinnitettävä erityisesti ammatillisessa peruskoulutuksessa huomiota.

Väli vuosien aiheuttama viive siirryttäessä korkeakouluopintoihin on nähty kansantaloudellisena ongelmana. Tavoite työurien pidentämisestä myös uran alkupäästä vaatii korkeakouluopintojen aloittamista nykyistä aiemmin. Opiskelijoiden siirtymistä toiselta asteelta korkea-asteen opintoihin tulee nopeuttaa kehittämällä yhteisvalinta- ja yhteishakujärjestelmiä. Uusien ylioppilaiden pääsyä koulutukseen ei tule helpottaa kiintiöillä vaan kehittämällä pääsykoejärjestelmää.

Suomessa tulee olla myös tulevaisuudessa kouluja, joissa opetus tapahtuu erityisryhmien ehdoilla. Vähemmistöille annettavan koulutuksen laatua ja määrää tulee seurata sekä tarvittaessa lisätä.

2.1. Ammatillinen peruskoulutus

Työelämän nopea muuttuminen, työvoimapula, teknologian ja työorganisaatioiden muutokset, kansainvälinen liikkuvuus ja syrjäseutujen tyhjeneminen asettavat ammatillisen koulutuksen kehittämislle jatkuvia muospaineita. Ammatillisen koulutuksen arvostusta ja vetovoimaisuutta tulee lisätä. Koulutuksen opetusmenetelmiä on kehitettävä edelleen. Myös opettajien pätevyteen ja sen ylläpitämiseen on kiinnitettävä huomiota. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena täytyy olla koulutuksen laadun ja työelämävastaavuuden parantaminen sekä opiskelijoiden tehokas työelämään ja myöhempisiin opintoihin sijoittuminen.

Suomi tarvitsee ammattiosaajia. Kaikkien ei tarvitse olla korkeasti koulutettuja. Tulevaisuuden työmarkkinoiden muutoksia on pyrittävä ennakoimaan sekä siten varmistettava tarvittava määrä valmistuvia ammatillisen peruskoulutuksen saaneita avoimiin työpaikkoihin. Ammatillisen peruskoulutuksen paikkamäärien muutoksien on suhtauduttava alueellisen työelämän tarpeisiin. Muutoksiin on pystyttävä reagoimaan nopeasti. Ammatillisten tutkintojen jatko-opintomahdollisuuksia on parannettava ja yhteistyön lukioiden kanssa on oltava joustavaa.

2.2. Lukio

Lukio-opetus on perinteisesti tähdännyt korkeakouluopintoihin. Näin lukio mahdollistaa jatkokoulutuksen kautta edelleen hyvän pohjan laaja-alaiseen ammatti- ja työuran valintaan. Kansainvälistyvässä maailmassa lukion tuottama kielitaito ja yleissivistys ovat arvokasta pääomaa.

Lukio-opetuksen tulee antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa opiskelu yliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa. Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin ja valintoihin. Opintosuunnitelman laatimiseen on saatava ohjausta.

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatiminen on otettava käyttöön myös lukiossa. Erityisryhmien opiskelua on tuettava heille sopivien oppimista tukevien järjestelyjen avulla. Jokaisessa lukiossa tulee olla päätoiminen ja pätevä opinto-ohjaaja jokaista alkavaa 200 opiskelijaa kohden.

Lukioiden välinen yhteistyö tulee nähdä pienten lukioiden mahdollisuutena. Pienet lukiot pystyvät yhteistyön avulla pitämään opetustarjontansa houkuttelevampana ja mahdollisena. Opiskelijoiden määrä ei saa olla lukioiden ensisijainen tavoite, vaan tavoitteena tulee olla opetuksen korkea laatu.

3. KORKEA-ASTE

3.1. Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujärjestelmä on nuori, ja siinä on vielä kehittämistä. Yksi suurimmista kehittämisen kohteista on ohjaus- ja opetusjärjestelmät. Opiskelijat eivät käytä henkilökohtaista opintosuunnitelmaa riittävästi, koska heitä ei tueta tarpeeksi. Ammattikorkeakoulujen opintojen ohjausta tulisi kehittää käyttämällä hyväksi mm. erilaisia tuutorointimenetelmiä.

Suomalaista korkeakoulujärjestelmää tulee kehittää jatkossakin duaalimallin pohjalta. Ammattikorkeakoulut painottuvat erityisesti työelämälähtöiseen ja käytännönläheiseen koulutukseen, soveltavaan tutkimus- ja kehitystyöhön nojautuen. Näin ne tukevat alueellista kehitystä. Duaalimallin säilyttäminen ei kuitenkaan saa olla esteenä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyölle. Yhteistyötä tulee kehittää varsinkin erilaisissa tukipalveluissa.

Ammattikorkeakouluja ei tule siirtää kunnilta valtiolle. Valtioistamisen yhteydessä vaarannettaisiin samalla ammattikorkeakouluille leimallinen tiivis yhteys alueensa elinkeinoelämän kehittämiseen. Ammattikorkeakoulujen rahoituksessa on huomioitava tulosohjausmalliin sisällytettävät laatuksiteerit.

Ammattikorkeakouluverkkoa on kuitenkin välttämätöntä karsia, koska hajanaisen verkon kaikissa yksiköissä ei kyetä tarjoamaan riittävän tasokasta koulutusta. Ikäluokkien pienentyessä nämä ongelmat kärjistyvät entisestään. Koulutusta järjestetään työelämän tarpeet huomioiden.

3.1.1. Tutkintorakenne ja jatko-opinnot

Eri koulutusohjelmista valmistuneiden osaamistaso vaihtelee. Huomiota onkin kiinnitettävä perustutkintojen sisältöihin ja niiden tunnettuuteen työmarkkinoilla sekä opetuksen laatuun. Perustutkinnon suorittamisaika on oltava tarpeeksi pitkä suhteessa sen oppisisältöön.

Opintojen sisältöjä ja niiden valinnaisuutta tulee kehittää enemmän työelämätarpeita silmälläpitäen. Koulutusohjelmien sisältöjä on kehitettävä läpinäkyvimmiksi. Myös aloja ylittävien opintojen valintamahdollisuutta sekä henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käyttöä tulee laajentaa. Tällä parannetaan opiskelijoiden tietä ammatilliseen pätevyYTEEN.

Ammattikorkeakoulusektorilla on rajatut tutkintoajat, mikä aiheuttaa ongelmia tutkinnon suorittamisen viivästyessä. Ammattikorkeakouluopetusta tulee kehittää joustavammaksi esimerkiksi perheellisten opiskelijoiden elämäntilanteet huomioiden.

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot ovat perusteltavissa perustutkinnon jälkeisenä täydennyskoulutuksena. Jatkotutkintojen myöntämisen perusteena tulisi selkeästi olla alakohtaiset tai työelämän tarpeet. Parhaimmillaan jatkotutkinnot parantavat ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta ja maamme kahden pilarin varaan perustuvaa korkeakoulujärjestelmää.

3.1.2. Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Ammattikorkeakoulujen rahoitusta tulisi kehittää perusrahoituksen osalta tuloksellisuusmallin pohjalta. Rahoituksen jakamista määrittelevän tulosohjausmallin on sisällettävä erilaisia laatukriteereitä, jotta ammattikorkeakouluja kannustetaan opiskelijoiden määrän sijaan keskittymään myös tutkintojen sisältöön. Ammattikorkeakoulujen tulee säilyä osana julkista järjestelmää, mikä tukee koulutuksen aluekehitysvaikutusta.

3.1.3. Opiskelijatoiminta ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakoululain mukaan opiskelijakunnilla on laillinen asema ammattikorkeakouluyhteisössä. Ammattikorkeakoulun hallinnon tulee ottaa opiskelijat virallisesti mukaan päätöksentekoon. Opiskelijat tulee ammattikorkeakouluissa nähdä koulutusta kehittävänä voimavarana. Heidän osallistumisestaan eri päätöksentekoasteille tulee kannustaa ja tukea. Opiskelijoiden mahdollisuus osallistua päätöksentekoon on tärkeää koulutuspolitiikan ja korkeakoulun hallinnollisen kehittämisen suhteen.

Kannustetaan ylioppilaskuntia ja opiskelijakuntia toimimaan yhdessä opiskelijoiden asioiden ajamisessa. Ylioppilaskuntien on tarvittaessa tuettava opiskelijakuntien toimintaa.

3.2. Yliopistot

Yliopistojen perustutkintorakenne on kaksiportainen, jossa opinto-oikeus on annettava aina ylempään korkeakoulututkintoon. Toisaalta kandidaatin tutkinto antaa paitsi opiskelijalle mielekkään välitavoitteen, mahdollistaa myös joissain tapauksissa siirtymisen työelämään, jos ylemmälle korkeakoulututkinnolle ei ole tarvetta.

Kaksiportainen tutkinto edesauttaa myös liikkuvuutta korkeakoulujen välillä sekä Suomessa että ulkomailla. Liikkuvuutta edistäviä (kansainvälisiä) maisteriohjelmiä onkin viime vuosina perustettu runsaasti. Ongelmallista on, että ohjelmien toimivuutta ja laadukkuutta ei juurikaan ole arvioitu kriittisesti.

Yliopistoille on lisätty yliopiston perustehtävien, tutkimuksen ja siihen perustuvan opetuksen, rinnalle niin sanottu kolmas tehtävä, yhteiskunnallinen palvelutehtävä. Se on tärkeä osa yliopistojen toimintaa, mikä tulee tunnustaa riittävällä resurssien allokoinnilla. Yliopistojen perustehtävien laadukkaalla hoitamisella luodaan perusta yhteiskunnallisen palvelutehtävän hoitamiselle.

Avoimien yliopistojen tarjoama tasavertaisesti yliopistotasoista koulutusta kaikille, mutta sen ei tule olla ensisijainen reitti yliopistoon. Avoimesta yliopistosta pääsyä yliopistoon ei tule muuttaa pelkästään tiettyyn opintopistemäärään perustuvaksi, vaan huomioon on otettava myös opintomenestys. Maksulliset opinnot eivät saa olla suora väylä tutkinnon suorittamiseen. Pääsykokeiden tulee olla edelleenkin pääasiallinen väylä yliopistoon.

3.2.1. Opetus- ja ohjausjärjestelmän kehittäminen

Keskeinen keino opetuksen laadun kehittämiseen on opettajien pedagogisten valmiuksien parantaminen.

Yliopiston opetushenkilökunnalta ei tällä hetkellä vaadita pedagogista koulutusta, vaikka se lisää opetustyön mielekkyyttä ja parantaa opetuksen laatua. Virantäytössä tulee korostaa nykyistä enemmän hakijan opetustaitoja. Tavoitteena tulee olla, että vuonna 2020 pedagogisten opintojen suorittaminen on pakollinen vaatimus opetusvirkoja täytettäessä. Myös yliopistoissa jo toimivien vanhojen opettajien opetustaitoja on kehitettävä tarjoamalla heille yliopistopedagogista koulutusta. Opettajien tulee saada henkilökohtaista palkanlisää pedagogisten opintojen suorittamisesta. Kurseilta on kerättävä systemaattisesti palautetta, ja palautetta tulee hyödyntää opetuksen kehittämisessä.

Korkeakouluissa on aidosti mahdollistettava täysiviikkoinen ja ympärivuotinen opiskelu. Periodeihin siirtymiseen opetuksessa tulee kannustaa. Samalla on lisättävä opetusjärjestelyiden joustavuutta. Opetusjärjestelyjä tulee kehittää joustavammiksi esimerkiksi tietotekniikan avaamien uusien mahdollisuuksien ja kesäajan kurssitarjonnan avulla. Joustavat opetusjärjestelyt, kuten esimerkiksi tenttiautomaatit, mahdollistavat opiskelun erilaisissa elämäntilanteissa, kuten työn tai lasten hoitamisen ohella.

Kaksiportaisen tutkintojärjestelmän yhteydessä käyttöön otettiin henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS). Jotta HOPS voi auttaa opiskelijaa jäsentämään opintopolkuaan ja kantamaan vastuuta opintojensa etenemisestä, tulee suunnitelman tekemiseen saada tarvittavaa opinto-ohjausta opintojen kaikissa vaiheissa. Yliopistoille on taattava riittävät henkilöresurssit opintosuunnitelmien tekemisen ohjaamiseen.

Tuutorointijärjestelmää tulisi kehittää niin, että se tarjoaisi mahdollisuuden saada vertaistukea ja ohjausta koko opintojen ajan. Opintojen alun jälkeen tuutori voisi olla opiskelijalle tarvittaessa tukena myös kandidaatin työn ja pro gradu- työn tekemisen aikana. Tiedekuntien tulisi suunnata rahoitusta palkkoihin tai palkita tuutori opintopisteillä tekemästään työstä. Myös verkkotuutorointi olisi nähtävä mahdollisuutena.

3.2.2. Joustava sivuaineopinto-oikeus

Työmarkkinat vaativat tuoreilta maistereilta laaja-alaisia ja ainesisällöltään monipuolisia tutkintoja. Myös tietoyhteiskuntakehitys vaatii ihmiseltä yhä enemmän mukautumiskykyä ja asettaa sitä kautta koulutukselle suuria haasteita.

Korkean osaamisen tason saavuttamiseksi täytyy opinto-oikeus sivuaineissa säilyttää ja sen laajentamista yliopistoissa yhä jatkaa. Voimavaroja on kohdennettava omassa yliopistossa tiedekuntien väliseen yhteistyöhön. Valtakunnallisen joustavan opinto-oikeuden tarjoama hyöty on tehtävä kaikille tunnetuksi ja käytettävä täysipainoisesti hyväksi. Järjestelmän kehittämiseksi on yhteistyö- ja verkostotutkintojen kokonaismäärä otettava huomioon tulossopimuksia laadittaessa. Tutkintojen turhaa paisumista tulee välttää ja korostaa järkevyyttä sivuainevalinnoissa. Opiskelija on vastuussa valinnoistaan, mutta ainevalinnoissa on oltava riittävää opintojen ohjausta.

Maamme menestyminen kansainvälistyvässä kilpailussa vaatii yhä korkeampaa osaamistasoa. Tutkimuksen ja opetuksen arviointiin tulee käyttää muitakin kuin taloudellisia mittareita, jotta korkeakoulujärjestelmä säilyy laaja-alaisena. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon koulu-, ammatti- ja taideyhteisö sekä näiden hallinto-organisaatio. Väittelijöiden iän mediaanin laskeminen lähemmäksi tavoitteena olevaa 30 ikävuotta tai sen alle edellyttää maisterin tutkinnon suorittamista nykyistä lyhyemmässä ajassa sekä systemaattista, tutkijakouluissa tapahtuvaa tohtorikoulutusta. Valtiovallan kaavailut lisensiaatintutkinnon poistamisesta eivät saa johtaa väitöskirjojen tason laskuun.

3.2.3. Yliopistojen rahoitus

Yhteiskunta kohdistaa yliopistoihin suuria odotuksia kansainvälisen kilpailukykyämme ja hyvinvointimme turvaajana. Jotta yliopistot voivat täyttää nämä koulutukseen ja tutkimukseen kohdistuvat odotukset, tulee niiden saada toimintaansa lisää resursseja.

Yliopistojen rahoitus turvataan korkeakoululaitoksen kehittämislain avulla. Kehittämislain on vastattava yliopistojen laajaan toimintakenttään. Näin ollen toiminnassa on huomioitava alueellinen palvelutehtävä sekä alemmat korkeakoulututkinnot.

Teknillisen korkeakoulun, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun yhdistämisestä syntyvä uusi Espoon yliopisto tulee toimimaan säätiöpohjaisesti. On pidettävä huoli, että mahdollinen valtion lisärahoitus ei tule kohdistumaan pelkästään Espoon yliopistolle. Lisärahoitus ei saa olla pois muiden yliopistojen perusrahoituksesta. Yliopistojen valtiolta saaman budjettirahoituksen tulee tulevina vuosina kasvaa merkittävästi. On pidettävä huoli, että valtion lisärahoitus rakenteellisen kehityksen kärkihankkeille ei vaaranna muiden yliopistojen perusrahoitusta.

Yliopistojen taloudellista autonomiaa olisi laajennettava. Yliopistojen tulee saada oikeus perustaa omaa yritystoimintaa, jonka kautta ne voivat kanavoida tutkimustensa tuloksista saatavaa taloudellista hyötyä oman toimintansa kehittämiseen. Toinen merkittävä keino lisätä tutkimukseen ja opetukseen käytettävissä olevia resursseja on yliopistoille tehtävien lahjoitusten verovapauden rajan huomattava korottaminen. Verovapaan lahjoituksen enimmäismäärän korottaminen on perusteltua, koska lahjoituksina saadut varat tulevat koko yhteiskuntaa hyödyttävään toimintaan.

Akateemisen vapauden ja pitkäjänteisen suunnitelmallisuuden vuoksi yliopistoista on muodostettava uusia julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, jotka ovat taloudellisesti ja hallinnollisesti itsenäisiä valtion tiliviraston asemasta. Perustoimintojen rahoituksen on jatkossakin kuitenkin tultava valtiolta. Valtion rahoituksen jakamista määrittelevään tulosoheutusmalliin on sisällytettävä erilaisia laatuksiteereitä, jotta yliopistoja kannustetaan valmistuneiden määrän sijaan keskittymään myös tutkintojen sisältöön.

3.2.4. Opintojen tukipalvelut

Opintojen tukipalveluihin kuuluvat muun muassa laadukkaat ja määrällisesti riittävät kirjasto- ja atk-palvelut. Näiden palveluiden maksuttomuus on tärkeä osa täysipäiväisen opiskelun mahdollistamisesta. Kirjasto- ja atk-palveluista ei pidä tulevaisuudessakaan periä käyttömaksuja. Yliopistokirjastojen rahoitus on irrotettava yliopistojen rahoituksesta ja hallinnoitava kirjastot suoraan opetusministeriön budjetista, jotta niiden resurssit pystytään turvaamaan palveluiden kysyntää vastaavalle tasolle.

3.2.5. Yliopistot alueellisina vaikuttajina

Yliopistojen alueellinen toiminta lisää parhaimmillaan alueen hyvinvointia ja mahdollistaa ihmisten kouluttautumisen omalla alueellaan. Tieto- ja viestintäteknikkaa apuna käyttäen voidaan laadukasta opetusta tarjota koko alueen tarpeisiin.

Alueellinen vaikuttaminen tulee tehdä yliopistoyhteistyöhengessä. Vastuu yliopiston vaikutusalueella tarjottavista kursseista on näin kiinteästi emoyliopistolla. Ammattikorkeakoulut ovat alueellisina toimijoina kuitenkin tärkeimpiä. Filiaalien tulee olla sen kokoisia, että ne voivat uskottavasti harjoittaa kansainvälisesti ja kansallisesti laadukasta opetus- ja tutkimustoimintaa. Korkeakouluverkoston karsiminen on välttämätöntä opiskelijamäärien pienentyessä. Yliopistojen välinen tiivistyvä yhteistyö tulee nähdä yhtenä vaihtoehtona ja yliopistoja tulee kannustaa siihen tehokkaampien yksikköjen luomiseksi.

Samalla tulee kuitenkin huomioida yliopistojen koulutusohjelmien vaikutus koulutetun väestön säilymiseen ja tasapainoiseen jakautumiseen maan kaikkiin osiin.

3.2.6 Akateeminen yrittäjyys

Suomi tarvitsee työpaikkojen luomiseksi enemmän yrittäjiä. Yrittäjyyden syntymistä tulee edistää lisäämällä koulutukseen yrittäjyyskasvatusta. Korkeimmin kouluttautuneita tulee opastaa aktiivisesti yrittäjyyteen jo opiskeluaikana.

Yliopistojen yhteyteen on kehitettävä yhdessä opiskelijoiden, yritysten ja julkisten organisaatioiden kanssa yrittäjyyteen valmentavia toimintaympäristöjä. Opiskelijat voivat luontevasti ja omaehtoisesti opiskella niissä yrittäjyyteen liittyviä teemoja, toteuttaa yrittäjyysprojekteja osana omaa tutkintoa sekä aloittaa ja kehittää liiketoimintaa jo opiskeluaikana. Opettajan koulutuksen yhtenä tärkeänä näkökulmana on oltava yrittäjyyteen kasvattaminen. Yrittäjyyteen tarvitaan myös valtion rahallista panostusta.

3.2.7 Ylioppilaskunnat

Ylioppilaskuntien jo nykyisin käytännössä toteuttamat tehtävät tulee kirjata tarkemmin myös lakiin. Ylioppilaskunnat vastaavat yliopistohallinnon opiskelijaedustajien valitsemisesta, osallistuvat YTHS:n kautta opiskelijoiden terveydenhoidon järjestämiseen ja toteuttavat opiskelijoiden aktiiviseen kansalaisuuteen tähtäävät kasvatustehtävää. Niiden tehtävien toteuttaminen edellyttää automaatiojäsenyyden myötä saatavia riittävän vakaita jäsenmaksutuloja.

Meneillään olevan rakenteellisen kehittämisen yhteydessä myös osa ylioppilaskunnista yhdistyy, kun yliopistot yhdistyvät. Ylioppilaskuntien on ensisijaisesti keskenään pyrittävä sopimaan yhdistymisen käytännön järjestelyistä. Ylioppilaskunnille ei saa aiheutua ylimääräisiä varainsiirtoon liittyviä kustannuksia yhdistymisprosessin aikana. Yliopistojen hallinnollisessa uudistuksessa opiskelijaedustus pitää turvata myös säätiöpohjaisiksi muutettavissa yliopistoissa.

Kannustetaan ylioppilaskuntia ja opiskelijakuntia toimimaan yhdessä opiskelijoiden asioiden ajamisessa. Ylioppilaskuntien on tarvittaessa tuettava opiskelijakuntien toimintaa.

3.3 Kansainväliset tutkinto-opiskelijat

Keskustan Opiskelijaliitossa nähdään tärkeäksi helpottaa Suomeen opiskelemaan saapuneiden ulkomaalaisten mahdollisuuksia opiskella, asua ja tehdä työtä Suomessa. Toisin sanoen kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden on saatava samat mahdollisuudet elämälleen kuin suomalaistenkin. Koulutettujen ja ammattitaitoisten ulkomaalaisten tulo Suomeen on tehtävä helpommaksi samoin kuin Suomessa kouluttautuneiden maahan jääminenkin.

Oleskelulupakäytäntöjä tulee muuttaa siten, että Suomeen tutkintoa suorittamaan saapuva saa oleskeluoikeuden koko opintojensa ajaksi. Tavoitteena on, että huomattavasti suurempi osa Suomessa tutkintonsa suorittavista ulkomaalaisista myös jää Suomeen töihin. Tähän päästäksemme on välttämätöntä lisätä kielen ja kulttuurin opiskelumahdollisuuksia. Suomesta on hyvin vaikea valmiin tutkinnonkaan kanssa saada töitä, ellei osaa puhua suomea. Tämä tulee myös ulkomaalaisille tehdä selväksi hyvissä ajoin. Vaikka opiskelu onkin yhä useammin mahdollista englanniksi, sillä pärjää kovin harvoin työelämässä.

Suomen opiskelun ohella tarvitaan huomattavaa lisäpanostusta myös opintojen ohjaukseen. Kansainväliset opiskelijat tarvitsevat opinto-ohjausta keskimäärin enemmän kuin suomalaiset opiskelijat. Tämä aiheuttaa helposti paineita sellaisten korkeakoulujen opinto-ohjaajille, joissa on paljon kansainvälisiä opiskelijoita. Korkeakoulujen hallinnossa täytyy muistaa, että kansainvälisiä opiskelijoita opiskelemaan hyväksyttäessä heidän opintojensa tulee myös tukea.

Myös ylioppilas- ja opiskelijakuntien palveluissa on paikoin toivomisen varaa. Ylioppilas- ja opiskelijakuntien tulee varata riittävästi vertaistukea ja apua varsinkin lukukausien alussa, jolloin suurin osa kansainvälisistä opiskelijoista tulee maahan ja tarvitsee apua myös arkipäivän ongelmissa.

Työnteko on myös tehtävä jo opiskeluaikana helpommaksi kansainvälisille opiskelijoille. Täten autetaan kansainvälisiä opiskelijoita paitsi ansaitsemaan lisää rahaa, niin myös sopeutumaan Suomeen, tutustumaan uusiin ihmisiin ja hankkimaan työkokemusta, joka aikanaan helpottaa vakinaisen työn saantia valmistumisen jälkeen.

Erillisenä ongelmana on aikanaan varsinainen työn saaminen. Tässä kohdassa on kyse asenteiden

muuttamisesta. Liian usein suomea puhuva ulkomaalainen ei pääse edes työhaastatteluun, vaikka hän olisikin muodollisesti pätevä työhön. Olisi kuitenkin väärin yleistää ongelmaa koko työnantajasektorille tai edes suureen osaan yrittäjistä.

4. TYÖELÄMÄ

Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen on oltava tiiviissä vuorovaikutuksessa työelämän kanssa. Ulkopuolisen rahoituksen saamisessa ja tutkimusprojektien hyödyntämisessä näiden tahojen vuorovaikutus on toivottavaa. On tärkeää pitää kiinni korkeakoulutuksen opetuksellisesta ja tieteellisestä autonomiasta, jonka mukaan korkeakouluissa suoritettava perustutkimus on oltava hyödyksi sekä koko tiedeyhteisölle että yhteiskunnalle.

Korkeakoulumaailman on reagoitava työelämän muutoksiin. Kannatamme koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman linjaa sisäänottomäärien numeerisista tavoitteista. Valmistuvien työllistymistä ja työmarkkinatietoisuutta voidaan parantaa panostamalla ura- ja rekryointipalvelujen sisältöön ja resursointiin. Korkeakoulutettujen työllistymisen vaikeutta kuvastaa oppisisältöjen ja työmarkkinatodellisuuden välillä oleva ristiriita. Nykyistä paremmin tulee ennustaa koulutettavien ja tulevan työvoiman tarve. Korkean koulutustason ylläpitämiseksi ja työntekijöiden työmahdollisuuksien suojelemiseksi tulee ottaa käyttöön työmarkkinapelisäännöt, joilla työnantajat sitoutuvat tukemaan työssä olevien opiskelijoiden tutkintojen loppuun saattamista.

Naisten ja miesten palkkaerot ovat yksi osoitus suomalaisessa yhteiskunnassa vallitsevasta sukupuolten eriarvoisesta kohtelusta. Naisille maksetaan samasta työstä edelleen pienempää palkkaa. Sukupuolten tasa-arvoisuutta on korostettava, ja sen täytyy näkyä myös käytännössä naisten ja miesten työn yhdenvertaisena arvostamisena. Samasta työstä on maksettava sama palkka.

Sukupuolten välinen epätasa-arvo näkyy työelämässä myös urakehityksen hidastumisena. Valitettavan usein yhteiskunnan eriarvoistavat rakenteet ovat esteenä naisten etenemiselle johtavaan asemaan, jolloin puhutaan ns. näkymättömästä lasikatosta. Työelämä jakaantuu myös nais- ja miesvaltaisiiin aloihin. Toimenpiteitä lasikattoilmiötä ylläpitävien rakenteiden purkamiseksi tulee edistää, sekä kannustaa sukupuolia epätyypillisille aloille tukien näin molempien sukupuolten yhdenvertaisia mahdollisuuksia edetä tyouralla. Vanhemmuuden kustannusten tulee jakaantua tasaisesti molempien vanhempien työnantajien kesken. Valtion on osallistuttava näihin kustannuksiin nykyistä enemmän.

5. KOULUTUKSEN KANSAINVÄLINEN ULOTTUVUUS

Keskustan Opiskelijaliiton mielestä korkealaatuisen koulutus on Suomen kilpailuvaltti, joka on menestyksen avain myös tulevaisuudessa. Yhteiskunnassa on tarpeen pohtia avoimesti eri vaihtoehtoja, miten ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden asemaa voitaisiin parantaa ja yliopiston rahoitusvajetta paikata. Kansainvälisille opiskelijoille tarjottavaa koulutusta on kehitettävä nykyistä laadukkaammaksi.

Korkeakoulujen tilauskoulutus on kannatettavaa. Toteuttamisessa on pidettävä huoli siitä, että koulutuksen tilaajana toimivat vain yhteisöt, jotka eivät siirrä kustannuksia opiskelijan maksettavaksi. Tilauskoulutuksen täytyy aina olla tuottavaa korkeakoululle ja kertyneet voitot tulee käyttää perustoimintojen lisärahoittamiseen.

EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulleille opiskelijoille suunnatun lukukausimaksukokeilun jälkeisiä tuloksia on arvioitava. Jos tutkimuksen tulokset eivät ole positiivisia, on kokeiluista luovuttava. Kokeilua on arvioitava kokonaisvaltaisesti kaikissa sen eri vaiheissa.

Kansainvälisten opiskelijoiden merkitys suomalaisissa korkeakouluissa on kasvanut viime vuosina. Tutkinto- ja vaihto-opiskelijat lisäävät mahdollisuuksia kansainvälistymiseen suomalaisessa korkeakoulussa. Eri maiden yliopistojen välinen yhteistyö on välttämätöntä kilpailukyvyn ylläpitämiseksi.

Bolognan prosessi on ohjannut eurooppalaisten koulutusjärjestelmien kehittämistä. Toimenpiteet, joilla edistetään opiskelijoiden liikkuvuutta, tutkintojen vertailtavuutta ja hyväksi lukemista, opiskelija- ja opettajavaihtoa sekä koulutuksen korkeaa tasoa, ovat erittäin tervetulleita. Nämä tavoitteet edistävät kehitystä, jonka kautta eurooppalaiset nuoret voivat yhä paremmin vastata työmarkkinoiden tarpeisiin ja vaatimuksiin. Kuitenkaan tiivistyvän vuorovaikutuksen itseisarvona ei saa johtaa koulutusjärjestelmien yhtenäistämiseen.

Eurooppalaista ulottuvuutta voidaan parantaa luomalla toimivampia vaihto-ohjelmia sekä opiskelijoille että opetushenkilökunnalle, tehostamalla vieraiden kielten opetusta ja kehittämällä opintosuoritusten vertailtavuutta. Lukukaudet ja ajalliset velvoitteet eivät sovi harmonisoitaviksi. Eurooppalaisen koulutuksen ja tutkimuksen kilpailukykyä työmarkkinoilla sekä laatua voidaan parantaa muutenkin kuin koulutusjärjestelmät yhtenäistämällä. Diploma Supplementin roolia tulee vahvistaa ja se tulee ottaa käyttöön kaikissa tiedekunnissa osana tutkintotodistusta.

Edellä mainituin keinoin päästään luontevaan yhteistyöhön, joka antaa tilaa jäsenvaltioiden kansalliselle päätöksenteolle. Koulutuspolitiikka on pidettävä Euroopan unionin jäsenvaltioiden omassa päätäntävällässä.

Koulutuksen laadunarvioinnissa päätöksenteon tulee tapahtua kansallisella tasolla ja sen suhde kansainvälisten akkreditointielimien toimintaan tulee selkeyttää. Laadunvarmistuksessa on kiinnitettävä huomiota valtioiden väliseen tiedon ja kokemusten vaihtoon mahdollisimman yhtenäisten käytänteiden mahdollistamiseksi.